

**Міністерство освіти і науки України
ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини
«Україна»
Хмельницький інститут соціальних технологій
Кафедра психології та соціальної роботи**

Островська Н. О., Клик С. Е., Корабльова О. О.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ,
НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ**

*(для студентів спеціальності: 231 «Соціальна робота»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)*

Київ
Талком
2020

УДК 364 : 351.84 (072)

О-78

*Розглянуто на засіданні кафедри психології та соціальної роботи
(Протокол № 4 від 31.10.2019 р.)*

Укладачі: Островська Н. О., Клик С. Е.,
Корабльова О. О.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Хмельницького інституту соціальних технологій
ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини
«Україна»
(Протокол № 2 від 02.12. 2019 р.)*

Островська Н. О., Клик С. Е., Корабльова О. О.

О-78 Методичні рекомендації щодо підготовки, написання та захисту курсових робіт (для студентів спеціальності: 231 «Соціальна робота») / уклад : Н. О. Островська, С. Е. Клик, О. О. Корабльова. – К.: Талком, 2020. – 45 с.

У методичних рекомендаціях містяться загальні вимоги до виконання та оформлення курсової роботи для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» з таких навчальних дисциплін, як: «Теорія і практика соціальної роботи», «Система організації соціальної сфери», «Соціальна робота з сім'єю, дітьми та молоддю».

Методичні рекомендації дають можливість студенту закріпити теоретичні знання та здобути практичні навички виконання самостійної навчально-дослідної роботи та оформлення її результатів у вигляді курсової роботи за обраною темою із рекомендованого переліку.

Рекомендовано для викладачів закладів вищої освіти та студентів спеціальності 231 «Соціальна робота», освітнього рівня «бакалавр», денної та заочної форми навчання.

УДК 364 : 351.84 (072)

© Островська Н. О., Клик С. Е.,
Корабльова О. О. 2020
© ХІСТ Університету «Україна», 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	7
1.1. Основні етапи підготовки курсової роботи.....	7
1.2. Структура тексту курсової роботи.....	16
1.3. Технічне оформлення курсової роботи.....	22
РОЗДІЛ 2. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ	
2.1. Подання курсової роботи до захисту.....	23
2.2. Захист курсової роботи.....	24
2.3. Критерії оцінювання курсових робіт.....	25
РОЗДІЛ 3. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»...	
3.1. Тематика курсових робіт з дисципліни «Теорія і практика соціальної роботи».....	26
3.2. Тематика курсових робіт з дисципліни «Система організації соціальної сфери».....	29
3.3. Тематика курсових робіт з дисципліни «Соціальна робота з сім'єю, дітьми та молоддю».....	31
ДОДАТКИ	33
<i>Додаток А.</i> Приклад заяви на затвердження теми курсової роботи.....	33
<i>Додаток Б.</i> Приклад оформлення титульної сторінки курсової роботи.....	34
<i>Додаток В.</i> Приклад оформлення змісту курсової роботи.....	35
<i>Додаток Г.</i> Приклад оформлення вступу курсової роботи.....	36
<i>Додаток Д.</i> Приклад оформлення основної частини курсової роботи.....	38
<i>Додаток Е.</i> Приклад оформлення висновків курсової роботи...	39
<i>Додаток Ж.</i> Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел курсової роботи.....	41

ПЕРЕДМОВА

Стратегічним завданням сучасної системи вищої освіти є формування професійної компетентності майбутнього фахівця, здатного до ефективної фахової діяльності, творчої самореалізації, спроможного розв'язувати проблемні завдання у власній професійній діяльності.

Глибоке розуміння сутності соціальних явищ і процесів у сучасному суспільстві, творчий погляд і розв'язання професійних завдань неможливі без оволодіння майбутніми соціальними працівниками вміннями й навичками дослідницької діяльності. Одним із важливих завдань підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери є формування ерудованої, творчої особистості, здатної досліджувати, застосовувати новітні досягнення науково-технічного прогресу; розвиток здібностей, прагнення до самовдосконалення та саморегуляції засвоєння нових знань і підвищення ефективності соціальної роботи.

Серед складових елементів навчального процесу майбутніх соціальних працівників особливе місце займає виконання курсової роботи.

Курсова робота – самостійне навчально-наукове дослідження студента, що виконується на певному курсі з певної дисципліни. Робота виконується на основі глибокого аналізу наукової літератури, а також самостійної пошуково-дослідницької роботи студентів за розробленою методикою.

Метою написання курсової роботи з соціальної роботи є закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань майбутніх соціальних працівників, розвиток навичок ведення самостійної навчально-наукової роботи, оволодіння основними методами наукового дослідження, формулювання конкретних висновків та практичних рекомендацій за темою курсової роботи.

Завданнями курсової роботи є формування умінь і навичок:

- опрацювання наукової літератури з соціальної роботи;
- планування і проведення наукового дослідження;
- накопичення і обробки емпіричного матеріалу та його аналіз;
- формулювання висновків та відповідних рекомендацій.

Підготовка курсових робіт зі спеціальності «Соціальна робота» є складовою здійснення освітнього процесу здобувачів ступеня вищої освіти, яка виконується відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», нормативних документів Міністерства освіти України.

У процесі виконання курсової роботи здобувач вищої освіти бакалаврської програми зі спеціальності «Соціальна робота» у відповідності до програмних компетентностей та результатів навчання компонентам освітньої програми повинен вміти:

- аналізувати суспільні процеси становлення і розвитку соціальної роботи як інтеграційної галузі наукових знань, що акумулюють дані всіх наук про людину;

- оцінювати соціально-політичні процеси, пов'язані з соціальним розвитком держави;

- аналізувати існуючу нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення;

- визначати організацію та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб;

- вивчати соціальну проблему за допомогою методів дослідження в умовах конкретної ситуації;

- розробляти шляхи подолання проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення;

- генерувати нові ідеї та проявляти креативності у професійній сфері;

- оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи;

- проводити соціальні дослідження із проблем життєдіяльності людей з інвалідністю і людей похилого віку;

- розпізнавати особливостей соціального функціонування різних категорій і субкультур людей з інвалідністю.

Виконання курсової роботи є першим кроком ознайомлення студента з науковим дослідженням, а тому успішне її написання залежить від чіткого дотримання основних вимог до наукового рівня таких робіт, їх змісту, структури, стилю викладу матеріалу, а також оформлення. Виконання студентом зазначених вимог формує в нього навички до проведення самостійного наукового дослідження.

Курсова робота є однією із форм звіту про набуті в період навчання теоретичні знання та практичні навички з визначеної дисципліни.

Відповідно до навчального плану підготовки студентів галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 231 «Соціальна робота», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в Хмельницькому інституті соціальних технологій Університету «Україна» виконання курсового проєкту передбачено з таких навчальних дисциплін, як: «Теорія і практика соціальної роботи» (на 2 курсі), «Система організацій соціальної сфери» (на 3 курсі) та «Соціальна робота з сім'єю, дітьми та молоддю» (на 4 курсі). Курсові роботи передбачено як для денної, так і для заочної форми навчання.

Для керівництва підготовкою курсової роботи, надання консультаційної допомоги кожному студенту призначається керівник зі складу викладачів кафедри психології та соціальної роботи. За необхідності студент може отримувати консультації з окремих питань в будь-якого викладача кафедри.

Тему курсової роботи здобувач ступеня вищої освіти зі спеціальності «Соціальна робота» повинен обирати самостійно із числа тих, що зазначені у запропонованому та затвердженому кафедрою переліку. За погодженням із науковим керівником курсової роботи і завідувачем кафедри можна обрати тему, якої немає у запропонованому переліку тем курсових робіт. При цьому тема, що пропонується здобувачем, повинна бути актуальною, тобто стосуватись проблемних питань теорії і практики обраної навчальної дисципліни з соціальної роботи.

Кінцевим результатом написання та захисту курсової роботи зі спеціальності 231 «Соціальна робота» має стати високий рівень сформованості у майбутніх фахівців соціальної сфери глибоких теоретичних й практичних знань щодо використання їх у практичній діяльності для надання якісних послуг різним категоріям населення.

РОЗДІЛ 1. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1. Основні етапи підготовки курсової роботи

Перед початком виконання курсової роботи студент ознайомлюється із основними вимогами щодо її підготовки, написання та оформлення.

Кожний етап виконання роботи рекомендується узгоджувати з науковим керівником.

У написанні курсової роботи виокремлюють такі **етапи**:

1. Підготовчий етап:

- вибір теми;
- пошук джерел та добір літератури з теми дослідження;
- визначення мети і завдань дослідження;
- формулювання наукового апарату дослідження;
- складання попереднього плану роботи й узгодження його з керівником.

2. Робота над основним текстом:

- виклад основного тексту роботи з дотриманням кодексу академічної доброчесності;
- написання вступу до роботи;
- формулювання висновків.

3. Етап завершення оформлення курсової роботи:

- оформлення списку використаних джерел та посилань на нього в тексті;
 - оформлення додатків та ілюстративного матеріалу
- Розглянемо кожен з означених етапів більш детально.

1. Підготовчий етап роботи над курсовою роботою

а) вибір теми курсової роботи

Перший етап підготовки курсової роботи починається з вибору та затвердження теми дослідження. Тему курсової роботи студент вибирає самостійно за допомогою запропонованого кафедрою переліку, з урахуванням проблематики, яка найповніше відповідає його навчально-науковим інтересам і навикам, керуючись при цьому порадами керівника.

Теми курсових робіт, які пропонує кафедра, не копіюють теми дисципліни, що вивчаються, і мають бути зорієнтовані на мотивацію самостійного творчого наукового дослідження студента. Виходячи з того, що курсова робота не зводиться до реферативного огляду джерела чи проблематики, а передбачає наявність дослідних елементів, є сенс формулювати тему таким чином, щоб вона передбачала розкриття комплексної проблемної ситуації, аналітичне зіставлення різних концепцій, підходів, напрямів тощо. Затверджені кафедрою теми є орієнтовними: допускається їх уточнення з урахуванням пропозицій наукового керівника та побажань студента.

Після визначення теми роботи, студент погоджує її з керівником курсової роботи та затверджує за собою, оформляючи заяву на ім'я завідувача кафедри (*Додаток А*).

б) пошук джерел та літератури з теми дослідження

Наступним кроком є пошук та вивчення наукових джерел – ознайомлення з основною науково-методичною базою з обраної теми.

Під науковими розуміють джерела, що містять результати теоретичних та/або експериментальних досліджень, а також науково підготовлені до публікації пам'ятки культури та історичні документи. Наукові джерела можна розділити на такі види: монографія, автореферат, дисертація, збірник наукових праць, матеріали наукової конференції, тези доповідей наукової конференції, науково-популярне видання тощо. Можна використовувати також й інші джерела: бібліографічні посібники, прикінцеві списки літератури, виноски й посилання в підручниках, монографіях і словниках тощо, а також матеріали розміщені на офіційних сайтах в інтернеті.

У пошуку інформації слід керуватися порадами наукового керівника та ознайомитися насамперед із найновішою літературою з даної теми, опублікованою за останні п'ять років.

Ознайомлення з інформаційними джерелами для виконання курсової роботи слід розпочати з праць, де проблема відображена загальною (монографії, підручники), а надалі опрацьовувати наукову періодику, методичні посібники. Спершу слід вивчити та об'єктивно проаналізувати останні дослідження з обраної

проблеми, а потім – більш хронологічно віддалені. При опрацюванні інформаційного джерела необхідно чітко фіксувати його повний бібліографічний опис для подальшого використання у курсовій роботі при оформленні посилань у тексті.

Складений з теми роботи бібліографічний опис необхідно дати на перегляд науковому керівникові, який порекомендує праці, котрі треба вивчити в першу чергу, а також ті, які слід виключити зі списку або включити до нього.

У процесі роботи над науковою літературою необхідно звертати увагу на такі аспекти:

- порівняння різних думок, теорій, концепцій у межах проблеми дослідження;

- міждисциплінарний аспект науково-педагогічних досліджень;

- понятійно-термінологічний апарат дослідження.

Типові *помилки* при аналізі наукових джерел:

- описовий характер (конспект джерел);

- відсутність логіки в побудові теоретичної частини роботи;

- некритичність використання джерела;

- спотворення авторської думки;

- плагіат, пряме копіювання тексту з наукових джерел.

Ретельний аналіз вивченої літератури дозволить студентові не лише дослідити тему, але й проблемні питання, дослідницькі завдання, які слід розв'язувати при виконанні курсової роботи. Від чіткості та точності дослідницьких завдань великою мірою залежить успіх дослідження.

в) визначення мети і завдань дослідження

Після затвердження теми, студент готує її обґрунтування, тобто окреслює актуальність та необхідність здійснення наукового дослідження саме в цьому напрямі, а потім, спільно із науковим керівником визначають межі виконання проекту, окреслюють науковий апарат, мету та завдання дослідження.

Мета роботи, як правило узгоджується з назвою курсової роботи і має чітко вказувати, що саме прагне вирішити автор.

Формулювання дослідницьких **завдань** слід робити якомога ретельніше, оскільки опис їх розв'язання становитиме напрями дослідження, визначає зміст розділів курсової роботи.

Наявність поставленої мети дослідження дозволяє визначити **завдання дослідження**, які можуть включати такі складові:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальше вдосконалення їх вивчення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);

- всебічне вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду; таке вивчення дає змогу уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження;

- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми;

- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних установ (організацій).

Завдання ставляться у формі перерахування, починаючи зі слів, наприклад, «уточнити поняття ...», «дати визначення ...», «проаналізувати генезис ...», «виявити форми ...», «розробити типологію ...», «охарактеризувати засоби ...» та ін.

2) формулювання наукового апарату дослідження

На наступному етапі студент разом з науковим керівником визначають **об'єкт і предмет** дослідження.

При визначенні об'єкта, предмета і мети дослідження необхідно пам'ятати, що вони знаходяться у прямій залежності із темою курсової роботи, між ними є системні логічні зв'язки.

Об'єктом дослідження є вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. Об'єкт – це процес, явище або відносини, що породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення.

Предмет дослідження – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в даній

роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт. Предмет – це те, що міститься в межах об'єкта.

Предмет визначає аспект розгляду, дає уявлення про зміст розгляду об'єкта дослідження, про те, які нові відношення, властивості, аспекти і функції об'єкта розкриваються. Іншими словами, якщо об'єктом виступає те, що досліджується, предметом – те, що в цьому об'єкті має наукове пояснення.

д) складання попереднього плану роботи

Перед початком роботи, на основі підібраного теоретичного матеріалу, студент складає попередній план курсової роботи, який має відповідати поставленим завданням роботи.

Найчастіше при визначенні змістовної структури студенти звертаються до хронологічного або предметного викладу проблематики.

Традиційно в соціальній роботі план курсової роботи складається з двох-трьох частин, в яких розкриваються теоретичні питання дослідження (опис існуючої термінології, теорій, концепцій тощо) та практичні (аналіз існуючих методів та технологій соціальної роботи, власна розробка програм, методичних умов, технологічних підходів тощо).

План курсової роботи обов'язково має бути узгоджений з науковим керівником ще до початку роботи над її текстом, а під час написання тексту може коректуватися.

2. Робота над основним текстом курсової роботи

а) виклад основного тексту роботи з дотриманням кодексу академічної доброчесності

Готуючись до викладення тексту курсової роботи, доцільно ще раз уважно прочитати її назву, що містить проблему, яка повинна бути розкрита.

Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до змісту (плану) у вигляді окремих розділів і параграфів.

Для курсових робіт з соціальної роботи достатня наявність двох розділів та двох чи трьох підрозділів до них.

Кожний розділ висвітлює самостійне питання, а параграф – окрему частину цього питання.

Традиційно перший розділ курсової роботи повинен розкривати об'єкт дослідження (загальну проблему), а другий – його предмет (конкретні технології в межах проблеми).

У першому розділі роботи описують теоретичний аспект обраної проблеми дослідження, а в другому – розкривають її практичне вирішення на прикладі діяльності певної установи, служби, організації тощо.

Кожен з параграфів курсової роботи повинен послідовно відповідати на кожне поставлене завдання дослідження, дотримуючись правила: «від простого до складного» та повинен мати таку схему викладення матеріалу: короткий вступ, опис фактів та підведення підсумків.

При виконанні курсової роботи наукові керівники та студенти зобов'язані дотримуватися загально визначених норм етики, моралі, правил поведінки, визначених Кодексом академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності при написанні студентами тексту курсової роботи передбачає:

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- самостійне виконання завдання на курсову роботу з сумлінним опрацюванням всіх розділів та пунктів;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- відсутність фальсифікування або фабрикування інформації та її наступне використання в курсовій роботі;
- використання у курсовій роботі лише перевірених та достовірних джерел інформації та грамотне посилання на них.

Порушенням академічної доброчесності при виконанні курсової роботи вважається:

- *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами;
- *самоплагіат* – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих результатів як нових;
- *фабрикація* – вигадкування даних чи фактів;

- *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних;

- *обман* – надання завідомо неправдивої інформації щодо авторства виконання курсової роботи.

За порядок використання фактичного матеріалу під час виконання курсової роботи, обґрунтованість і достовірність висновків персонально відповідає студент і науковий керівник.

Курсова робота, яка є плагіатом до захисту не допускається.

При написанні курсової роботи доцільно користуватися такими методичними прийомами:

- бути суворо послідовним, матеріал викладати згідно з планом роботи;

- не починати наступних розділів, поки не завершено попередній (можливо перепробувати декілька варіантів);

- дотримуватися цілісності: спочатку пишеться весь твір у чорновому варіанті, а потім йде обробка окремих розділів у деталях, вносяться доповнення та виправлення;

- звертатися до вибіркової – коли розділи пишуться окремо в зручному для автора порядку до остаточної готовності фактичних даних.

Особливу увагу під час викладу основного тексту роботи слід звернути на стиль написання – науковий. У науковій роботі необхідний єдиний лаконічний об'єктивно-безсторонній стиль викладення матеріалу, орфографічна та синтаксична грамотність.

Необхідно прагнути дотримуватися прийнятої термінології, позначень, умовних скорочень і символів. Рекомендується вести виклад матеріалу застосовуючи такі фрази: «Ми вважаємо...», «На нашу думку», «Ми отримуємо» і т.д. Слід уникати в тексті частих повторень слів чи словосполучень.

При згадуванні в тексті прізвищ (учених-дослідників, практиків) перший ініціал, як правило, ставляться перед прізвищем (Ю. Римаренко, а не Римаренко Ю., як це прийнято в списках використаних джерел).

б) написання вступу до роботи

Вступ доцільно писати після того, як написана основна частина курсової роботи.

Розпочинається написання вступу з обґрунтування актуальності теми; робиться аналіз досліджень науковців, що вивчали деякі аспекти цієї теми; формується науковий апарат (об'єкт та предмет), мета і завдання дослідження; розглядаються методи, за допомогою яких воно проводилось; формулюється теоретичне та практичне значення роботи; розкривається структура роботи.

Вступ доцільно писати після завершення всього тексту курсової роботи з тієї причини, що її завдання мають чітко відповідати змісту, а висновки – поставленим завданням.

в) формулювання висновків

Важливою частиною написання тексту курсової роботи є **висновки** (підсумок з усього змісту курсової роботи). Висновки мають повністю розкривати те, якою мірою вирішено завдання дослідження та досягнуто його мету, тобто чітко відповідати на завдання, а також відповідати структурі курсової роботи.

Висновки формулюються до кожного розділу, а також завершують весь текст курсової роботи.

Текст висновків найкраще викласти у формі пронумерованих тезисів, формулювання яких повинно бути якнайбільш чітким, зрозумілим та коротким.

Висновки прямо узгоджуються із зазначеними завданнями. Їх мета – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми, що постали у ході роботи.

3. Етап завершення оформлення курсової роботи

а) оформлення списку використаних джерел та посилань на нього в тексті

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел. Кожний бібліографічний запис починається з нового рядка в алфавітному порядку авторів та назв праць (спочатку видання українською мовою, потім – іноземними).

У список використаних джерел включаються усі використані автором роботи наукові джерела, незалежно від того, де вони опубліковані (в окремому виданні, у збірці, журналі, газеті тощо).

б) оформлення додатків та ілюстративного матеріалу

У додатки варто включати ті окремі частини тексту, що мають самостійне значення (діагностичні методики, статистичні матеріали та ін.).

1.2. Структура тексту курсової роботи

Курсова робота має чітко визначену структуру:

- 1) титульний аркуш;
- 2) зміст;
- 3) перелік умовних скорочень (у разі потреби);
- 4) вступ;
- 5) основна частина (поділяється на кілька розділів);
- 6) висновки;
- 7) список використаних джерел;
- 8) додатки (у разі потреби).

Титульний аркуш повинен містити інформацію про заклад вищої освіти та кафедру, де виконана робота, про тему дослідження, про студента та наукового керівника (*Додаток Б*).

Заголовки **«ЗМІСТ»**, **«ВСТУП»**, **«РОЗДІЛ»**, **«ВИСНОВКИ»**, **«ДОДАТКИ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»** повинні бути розміщені по центру рядка і написані великими літерами звичайним жирним шрифтом розміром 14 пунктів. Після заголовку пропускається один рядок.

Зміст відповідає плану роботи. Вказується лише номер початкової сторінки пункту плану (*Додаток В*).

При складанні змісту роботи слід враховувати такі вимоги:

- потрібно зазначати у змісті номери аркушів, на яких починаються відповідні структурні частини роботи (вступ, розділи, підрозділи тощо);
- такі структурні частини роботи як вступ, висновки, список використаних джерел, додатки – у змісті подаються без нумерації, тобто перед ними номери не проставляються;
- назви структурних частин роботи у змісті друкуються від межі лівого берега;
- назви структурних частин роботи (вступ, розділ, висновки, список використаних джерел, додатки) друкуються великими літерами звичайним жирним шрифтом;
- номери розділів проставляються арабськими цифрами, після яких крапка не ставиться;
- назва розділу друкуються великими літерами напівжирним шрифтом після номера розділу;

- номер підрозділу є складним і складається з номера розділу в межах роботи і порядкового номера підрозділу в межах розділу, які між собою розділяються крапкою;

- номер підрозділу проставляється арабськими цифрами, починається від межі лівого поля, після номера ставиться крапка; у цьому ж рядку після крапки з великої літери рядковими літерами напівжирним шрифтом друкується назва підрозділу;

- крапки наприкінці назв структурних частин роботи не ставляться.

Перелік умовних скорочень. Якщо в текст вводяться власні скорочення, необхідно дотримуватися правила, за яким перше згадування такої абrevіатури зазначається у круглих дужках після повної назви, далі по тексту – без розшифрування. При використанні певного символу необхідно, щоб одна й та сама величина за текстом була позначена однаково. У випадку частого використання (понад три рази) в курсовій роботі умовних скорочень, після змісту подається перелік використаних умовних скорочень із роз'ясненням кожного з них.

Вступ, який розкриває сутність і стан розробки наукової проблеми, її практичну значущість, підстави й вихідні дані для розробки теми, теоретичний аналіз проблеми та попереднього досвіду її вивченості, містить методологічне обґрунтування проблеми. Завдання вступної частини, яка пишеться останньою – зорієнтувати читача у проблематиці праці, представити тему роботи і дослідницьке завдання, пояснити, чим важливим або цікавим є звернення до конкретної теми, а також змалювати історичний, суспільний чи інтелектуальний контекст, до якого належить явище, що розглядається (*Додаток Г*). Тому вступ має включати в себе такі компоненти:

1. Актуальність теми. Розкривається шляхом аналізу та порівняння з відомими дослідженнями обраної проблеми, визначенням значимості для розвитку певного правового інституту, галузі знань, значення для відповідної галузі науки чи практики.

2. Ступінь наукової розробки теми. Хто досліджував цю проблематику, яких результатів досяг, які аспекти залишилися невивченими або маловивченими.

3. Науковий апарат курсової роботи

Об'єкт дослідження (1 речення) – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предмет дослідження (1 речення). Предмет дослідження завжди вузчий за об'єкт і міститься в його межах.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

4. Мета дослідження (1 речення). Мета пов'язана з предметом, а також результатом і шляхом його досягнення (кінцевий результат дослідження передбачає вирішення проблемної ситуації, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці та вимогами суспільства до його ефективнішого функціонування). Мета курсової роботи повинна відповідати її проблемі.

5. Завдання дослідження є частиною мети, її конкретизацією (4-6 завдань). Завдання розкривають зміст предмета дослідження і можуть включати такі складові:

1) вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальше вдосконалення їхнього вивчення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);

2) усебічне вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, причин, особливостей передового досвіду;

3) обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми;

4) розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних органів, підрозділів, установ чи організацій та ін.

Конкретні завдання, які будуть вирішуватися відповідно до визначеної мети: «вивчити ...», «описати ...», «встановити ...», «показати роль ...», «проаналізувати ...», «визначити ...», «охарактеризувати ...», «покращити ...», «розробити ...», «удосконалити ...», «узагальнити ...», та ін.

6. Методи дослідження. Коротко і змістовно визначається, що саме досліджувалось тим чи іншим методом.

Загальні методи пізнання можна поділити на три групи, грані між якими визначені приблизно: методи емпіричного дослідження, методи теоретичного та практичного дослідження (методи спостереження, порівняння, вимірювання, експерименту, моделювання, експертної оцінки та ін.). Перераховувати методи потрібно коротко та змістовно.

7. Теоретичне та практичне значення роботи.

Розкриваються існуючі наукові положення у співвідношенні наукової новизни з теоретичною основою запропонованої до вирішення в курсовій роботі проблеми чи наукового завдання; практичне значення містить відомості щодо можливості практичного використання результатів дослідження або рекомендації щодо їх впровадження

8. Структура курсової роботи (кількість розділів, висновки, кількість джерел).

Рекомендований обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Основна частина роботи (*Додаток Д*) складається з розділів та підрозділів. Завдання розділів основної частини – переконливо довести та проілюструвати головну думку автора. В основній частині автор послідовно викладає факти, аргументи та докази, які він отримав, опрацювавши відповідний масив джерел та літератури. Кожен розділ має починатись з передмови, де актуалізуються завдання дослідження, які будуть вирішені в цьому розділі. Наприкінці розділу потрібно сформулювати висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Кожен розділ починається з нового аркуша; розділи позначаються цифрами. Заголовок розділу має бути розміщений у тому самому ж рядку після номера, по центру рядка. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ» (після номера крапка не ставиться), потім друкують заголовок розділу. Розділ може поділятися на підрозділи, які, своєю чергою, можуть ділитися на дрібніші структурні частини. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад; «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому ж рядку

йде заголовок підрозділу. Жоден заголовок не може закінчуватися крапкою.

Порядок посилань на джерела. Посилання в тексті наводять у квадратних дужках, зазначаючи номер джерела за списком літератури та через кому номер сторінки чи сторінок у ньому (крім випадків, коли посилаються на джерело чи кілька джерел загалом).

Наприклад: «На думку Геракліта, світ слід розуміти, як потік: «Усе тече, усе змінюється» [8, с. 68]»; «Володимир Соловйов може вважатися першим російським філософом, який зробив проблему єдності християн однією з центральних проблем своєї філософії [16, с. 1140-115]»; «Проблеми єкуменічної співпраці між конфесіями в Україні розглядаються у працях [1–7] або [1; 2; 7].

Кількість використаних джерел має відповідати кількості сторінок готового тексту роботи, «+» «–» 5 джерел.

Висновки курсової роботи (Додаток Е) є основним підсумком часткових узагальнень, зроблених у розділах (підрозділах) роботи. Особливо важливо, щоб на ті питання, які були порушені студентом у вступній частині, було дано аргументовані відповіді, і щоб та мета, яку ставив перед собою автор, знайшла свою реалізацію у формі конкретних науково-педагогічних положень та практичних рекомендацій. Загальні висновки виконують роль закінчення, зумовленого логікою проведення дослідження, у формі синтезу накопиченої інформації.

Список використаних джерел має містити повний бібліографічний опис будь-яких документів, наукових праць та довідкової літератури, використаних автором у будь-якій формі, із зазначенням авторів, назви, вихідних даних і загальної кількості сторінок (для статей – першої і останньої сторінок). Записи розташовують в алфавітному порядку за прізвищами авторів або перших слів назв творів, записаних без автора; спочатку йдуть кириличні видання, потім видання латиною. Авторів, які мають однакові прізвища, записують в алфавітному порядку їхніх ініціалів; праці одного автора подають за алфавітом перших букв назв його праць.

Оформлення списку використаних джерел здійснюється за вимогами ДСТУ 8302:2015 та відповідно до наказу МОН № 40 від 12.01.2017 р. Список використаних джерел складається в алфавітному порядку, джерела зазначаються мовою оригіналу.

Зразки бібліографічного запису подано у *Додатку Ж*.

Додатки. Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний такий додаток має починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований зверху малими літерами з першої прописної симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і літера, що позначає додаток. Додатки позначають послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ (єдиний додаток позначають як «Додаток А»).

1.3. Технічне оформлення курсової роботи

Очікуваний обсяг тексту курсової роботи (без списку використаних джерел і додатків) – 25-30 сторінок.

Курсову роботу друкують за допомогою комп'ютера на аркушах білого паперу формату А4. При друкуванні тексту роботи необхідно залишати поля таких розмірів: зліва – 25 мм, справа – 15 мм, зверху та знизу – 20 мм. Текст наукової роботи набирається шрифтом з відсічками Times New Roman розміром 14 пунктів з інтервалом 1,5 рядка (29–30 рядків на сторінці), абзацний відступ 1,25 см без додаткових інтервалів між абзацами.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, рисунків, формул у змісті роботи подають арабськими цифрами без знаку №. Першою сторінкою роботи є титульний лист, на якому номер сторінки не ставиться. На наступних сторінках номери проставляються у правому верхньому куті сторінки без крапки після цифри.

Між ініціалами та прізвищем, між числами та одиницями вимірювання, використовувати нерозривний пропуск: **Ctrl**+**↑ Shift**+**Space**(пропуск). Дужки та лапки безпосередньо охоплюють текстовий блок і відділяються лише зовні пропусками. Кома, крапка, двокрапка ставиться одразу після дужки, слова без пропуску. Заборонено: автоматичні переноси, абзац пропусками!

Оформлення рисунків. Рис.2.1 «Назва» – під малюнком, по центру, шрифт Times New Roman (Суг), розмір шрифту 14, жирний. Посилання на ілюстрації науково-дослідної роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: «рис. 1.1».

Оформлення таблиць. «Таблиця» – по правому краю, шрифт Times New Roman (Суг), розмір шрифту 14, курсивом. Назва таблиці – по центру, шрифт Times New Roman (Суг), розмір шрифту 14, жирний. В таблицях матеріал розміщувати: міжрядковий інтервал – 1; текст – шрифт Times New Roman (Суг); розмір шрифту 14; абзац – без відступу; вирівнювання по ширині.

На всі таблиці науково-дослідної роботи повинні бути посилання у тексті, при цьому слово «таблиця» у тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2».

РОЗДІЛ 2. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Подання курсової роботи до захисту

До захисту допускаються роботи здобувачів вищої освіти, які виконали на належному рівні вимоги щодо написання курсової роботи, подали у встановлений термін роботу на кафедру. Робота подається в одному примірнику, в друкованому вигляді.

Термін подання курсової роботи на кафедру для перевірки науковим керівником – не пізніше ніж за чотирнадцять днів до захисту.

Загалом оцінка курсової роботи залежить від повноти розкриття теми, обґрунтованості основних положень роботи та сформульованих висновків, вміння та ефективності аналізу нормативних і літературних джерел, якості оформлення. З урахуванням усіх зауважень керівник курсової роботи приймає одне з таких рішень: *«Робота не допущена до захисту»*; *«Робота допущена до захисту»*.

«Робота не допущена до захисту». Курсова робота може бути не допущена до захисту з таких причин:

- 1) численні (істотні) порушення вимог щодо підготовки та оформлення роботи;
- 2) низький теоретичний рівень викладення матеріалу;
- 3) неповне чи невідповідне висвітлення теми;
- 4) надходження на кафедру двох однакових за змістом робіт;
- 5) порушення термінів виконання курсової роботи;
- 6) плагіат.

Конкретні причини, через які курсова робота не допущена до захисту, чітко зазначаються у рецензії. У разі, якщо курсова робота не допущена до захисту, вона має бути виконана знову, при цьому тема може бути змінена керівником курсової роботи. Доопрацьована (перероблена) курсова робота подається здобувачем на кафедру разом із роботою, яка раніше не була допущена. Захист такої роботи здійснюється в індивідуальному порядку.

«Робота допущена до захисту». Курсова робота визнається допущеною до захисту в тому випадку, якщо вона відповідає вимогам щодо її підготовки та оформлення, в ній на достатньому теоретичному рівні висвітлюються всі питання, пов'язані з обраною темою, чітко простежується аргументована позиція автора.

Керівник курсової роботи також може прийняти таке рішення у тому випадку, якщо вона загалом оцінюється позитивно, проте відсутність або неповнота викладення у ній окремого питання, допущені неістотні недоліки у її підготовці та оформленні не дозволяють безумовно допустити роботу до захисту.

2.2. Захист курсової роботи

Захист курсової роботи проводиться у час визначений керівником курсової роботи (за окремим розкладом). Студент робить виступ на 5–7 хвилин, в якому має висвітлити:

- актуальність вибраної теми, мету та завдання роботи;
- структуру роботи, використані методи дослідження та основні першоджерела;
- зміст ідей та пропозицій автора;
- основні висновки за результатами роботи.

Захист відбувається прилюдно перед членами комісії. До захисту студент отримує свою роботу із зауваженнями, допрацьовує її та готується відповідати на запитання членів комісії.

Під час доповіді можливе застосування демонстраційних матеріалів (таблиць, схем, графіків тощо). Після доповіді студент відповідає на запитання членів комісії.

Члени комісії враховують вміння студента логічно та лаконічно представити матеріал виконаного дослідження та чітко відповідати на поставлені запитання.

2.3. Критерії оцінювання курсових робіт

Оцінка за 100-бальною системою			Критерії оцінювання
90 – 100	A	<i>відмінно</i>	зроблено власну оцінку джерел та літератури, використані різноманітні методи дослідження, запропоновано самостійне вирішення проблеми, викладено аргументовані висновки та обґрунтовані пропозиції
82 – 89	B	<i>добре</i>	зроблено власну оцінку джерел та літератури, самостійно підібраний та проаналізований значний за обсягом та цікавий за змістом матеріал, викладено аргументовані висновки та обґрунтовані пропозиції, але є помилки в оформленні
75 – 81	C	<i>добре</i>	зроблено власну оцінку джерел та літератури, самостійно підібраний та проаналізований значний за обсягом та цікавий за змістом матеріал, але є проблеми з оформленням роботи та аргументацією висновків
64 – 74	D	<i>задовільно</i>	самостійно підібраний та проаналізований значний за обсягом та цікавий за змістом матеріал, але відсутній аналіз джерел та літератури, допущено помилки в оформленні роботи
60 – 63	E	<i>задовільно</i>	здійснено переказ опублікованих джерел і лише на цій основі розкрито тему
35 – 59	FX	<i>незадовільно</i>	змістова складова та технічне оформлення не відповідає встановленим вимогам, виявлено ознаки плагіату, знімається з розгляду
1 – 34	F	<i>незадовільно</i>	

РОЗДІЛ 3.
ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА»

3.1. Тематика курсових робіт з дисципліни «Теорія і практика соціальної роботи»

1. Соціальна робота з людьми похилого віку.
3. Соціальна робота з особами з інвалідністю в Україні та закордоном.
4. Соціальна робота з дітьми-сиротами.
5. Соціальна робота з наркозалежними.
6. Соціальна робота з людьми похилого віку в Україні та закордоном.
7. Соціальна робота з сім'ями прийомних дітей.
8. Соціальна робота з безпритульними дітьми.
9. Інноваційні технології в соціальній роботі з людьми похилого віку.
10. Соціальна робота з попередження торгівлі людьми.
11. Соціальна робота з національними меншинами.
12. Соціальна робота з молоддю.
13. Соціальна робота з ВПО.
14. Соціальна робота у сфері зайнятості.
15. Соціальна робота з людьми, які мають психічні розлади
16. Соціальна робота з людьми, залежними від психоактивних речовин.
17. Соціальна робота з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом
18. Соціальна робота з людьми, які зазнали насильства в сім'ї.
19. Соціальна робота з безробітними людьми.
20. Соціальна реклама: теорія і практика розвитку.
21. Проектна діяльність як невід'ємна частина реалізації соціальних ініціатив.
22. Особливості гендерної соціалізації осіб з інвалідністю
23. Впровадження концепцій доступності для осіб з інвалідністю.
24. Особливості професійної міжособистісної взаємодії у соціальній роботі.

25. Інституціалізація соціальної роботи в Україні.
26. Дисфункціональна сім'я як чинник девіантної поведінки неповнолітніх.
27. Форми та методи підготовки соціальних працівників в Україні та закордоном.
28. Соціальна робота з профілактики булінгу в студентському середовищі.
29. Соціальна робота з профілактики нетолерантного ставлення до осіб з орфанними захворюваннями
29. Соціальна робота з профілактики дискримінації за гендерною ознакою.
30. Соціальна робота з профілактики професійного вигорання соціальних працівників.
31. Профілактика стигматизації як фактор попередження девіантної поведінки підлітків.
32. Особливості соціальної роботи в сфері паліативної допомоги.
33. Особливості соціальної роботи з людьми з порушенням слуху.
34. Особливості соціальної роботи з людьми з порушенням зору.
35. Особливості соціальної роботи з сім'ями учасників АТО/ООС.
35. Особливості соціальної роботи з молоддю в м. Хмельницькому зокрема та в Україні загалом: порівняльний аспект.
36. Особливості соціального захисту в м. Хмельницькому зокрема та в Україні загалом: порівняльний аспект.
37. Особливості соціальної роботи з молоддю в м. Хмельницькому зокрема та в Україні загалом: порівняльний аспект.
38. Особливості соціальної роботи з самотніми матерями.
39. Особливості соціальної роботи з опікунськими сім'ями.
40. Особливості соціальної роботи з пацієнтами, які мають онкологічні захворювання.
41. Соціально-педагогічний супровід дітей учасників АТО, ООС в умовах загальноосвітнього закладу.
42. Соціальний захист учасників АТО, ООС та їх сімей.

43. Соціальний захист осіб з інвалідністю внаслідок війни.
44. Особливості соціального забезпечення учасників АТО, ООС в Хмельницькій області.
45. Соціальний захист учасників Революції Гідності та членів їх родин.
46. Зарубіжна практика соціальної роботи з студентами з інвалідністю.
47. Особливості соціальної роботи з особами з інвалідністю відповідно до нозології.
48. Особливості соціальної роботи в сільській та міській місцевості.
49. Особливості соціальної роботи у сфері культури (на прикладі Хмельницької області).
50. Партнерство соціальних служб та громадських організацій (на прикладі Хмельницької області).
51. Теоретичні витоки і сучасні політико-правові засади соціальної роботи в Україні.

3.2. Тематика курсових робіт з дисципліни «Система організації соціальної сфери»

1. Соціальні служби як організаційна форма соціальної роботи.
2. Нормативно-правова регламентація діяльності соціальних служб щодо надання соціальних послуг населенню.
3. Етапи становлення соціальних служб в Україні.
4. Система державного соціального обслуговування населення.
5. Особливості кадрового менеджменту соціальних служб.
6. Особливості діяльності соціальних служб з людьми похилого віку.
7. Реалізація проєктів та програм громадськими організаціями в Україні.
8. Закордонний досвід діяльності системи соціальних служб для жінок.
9. Взаємодія державних соціальних служб та установ із громадськими та благодійними організаціями і фондами, що займаються соціальною роботою.
10. Основні суб'єкти соціальної роботи в Україні.
11. Характеристика діяльності спеціалізованих служб, що діють при ЦСССДМ.
12. Система організації соціальних служб в Україні
13. Система організацій соціальних служб, що надають послуги жінкам у складних життєвих обставинах.
14. Впровадження інноваційних моделей надання соціальних послуг в діяльності соціальних служб в Україні.
15. Система організації соціальних служб щодо охорони дитинства в Україні.
16. Повноваження служби у справах дітей.
17. Соціальне обслуговування як складова частина соціальної політики.
18. Старість і старіння як соціальні феномени. Спеціалізовані заклади для ЛПВ.
19. Сутність волонтерської діяльності. Волонтерство як ресурс соціальної роботи.

20. Сучасний закордонний досвід діяльності інститутів соціальної роботи.

21. Діяльність соціальної служби – Всеукраїнський центр професійної реабілітації осіб з інвалідністю.

22. Мережа недержавних організацій (міжнародних, національних, регіональних) існуючих в Україні.

23. Соціальні служби, відомства та установи, що надають допомогу сім'ям.

24. Основні завдання діяльності благодійних організацій.

25. Установи, на які покладається здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед неповнолітніх.

26. Соціальні служби підтримки сім'ї.

27. Спеціалізовані служби соціального супроводу неповнолітніх та молоді, які перебувають у місцях позбавлення волі та повернулися з них.

28. Організація діяльності державної служби зайнятості.

29. Соціальні служби по роботі з молодіжним середовищем

30. Спеціалізовані служби соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідністю.

31. Кризові центри соціально-психологічної допомоги певним категоріям населення.

32. Принципи організації соціальних служб в Україні.

33. Історія та етапи створення системи державних та недержавних організацій.

34. Перспективи розвитку соціальних служб в Україні.

35. Модель взаємодії та співпраці різноманітних соціальних служб та суб'єктів соціальної роботи на рівні громад.

36. Діяльність організацій в управлінні соціальною роботою.

37. Удосконалення публічного управління у сфері соціальної роботи на регіональному рівні

38. Розвиток соціальної сфери України на шляху євроінтеграції.

39. Розвиток системи надання соціальних послуг в Україні на сучасному етапі.

40. Соціальна робота органів місцевого самоврядування з молоддю в Україні.

3.3. Тематика курсових робіт з дисципліни «Соціальна робота з сім'єю, дітьми та молоддю»

1. Основні принципи здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю.
2. Сфери та рівні здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю.
3. Основні напрями державної політики у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю.
4. Соціальне обслуговування сімей, дітей та молоді.
5. Соціальна профілактика, соціальна реабілітація та соціальне інспектування сімей, дітей та молоді.
6. Суб'єкти та об'єкти соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю.
7. Фахівці з соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю
8. Волонтери у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю.
9. Об'єкти соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю: сім'ї, діти, молодь; професійні та інші колективи; соціальні групи, щодо яких здійснюється соціальна робота.
10. Соціальне обслуговування громадян похилого віку.
11. Соціальне обслуговування неповнолітніх.
12. Індивідуальна програма реабілітації осіб з інвалідністю.
13. Характеристика діяльності Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
14. Кадрове забезпечення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю. Підготовка фахівців з соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю.
15. Соціальне обслуговування та реабілітація учасників бойових дій.
16. Здійснення державної політики Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту у сфері соціальної роботи.
17. Історія створення служб для сім'ї, дітей та молоді в Україні.
18. Система центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в Україні.
19. Технології соціальної роботи з дітьми

20. Органи і служби у справах дітей, спеціальні установи та заклади, які здійснюють їх соціальний захист.

21. Основні методи соціальної роботи з дітьми.

22. Характеристика технологій соціальної роботи: особистісно-орієнтована технологія, технологія «рівний-рівному», технології в профілактиці насильства в сім'ї.

23. Соціально-профілактична робота щодо жорстокого поводження з дітьми.

24. Етапи та зміст соціальної реабілітації дітей постраждалих від насильства.

25. Соціальна робота з дітьми сиротами. Причини виникнення сирітства.

26. Соціальна робота з дітьми, позбавлених батьківського піклування.

27. Соціальна робота з дітьми вулиці. Процес соціалізації та напрямки роботи з «дітьми вулиці».

28. Соціальна робота з дітьми з інвалідністю.

29. Загальна характеристика соціальної роботи з молоддю.

30. Розвиток законодавчих засад соціальної роботи з молоддю в Україні.

31. Основні підходи і напрямки соціалізації молоді особистості.

32. Державна молодіжна політика в Україні.

33. Законодавча база як механізм формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні.

34. Соціально-педагогічна підтримка безробітної молоді в сфері соціальної роботи в Україні.

35. Шляхи реалізації соціальної роботи з молоддю в Україні.

36. Характеристика діяльності Хмельницький міського та районного центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді

37. Соціально-правовий захист сім'ї.

38. Медична допомога сім'ям з дітьми.

39. Робота соціального працівника з наркозалежною молоддю.

40. Робота соціального працівника по ресоціалізації осіб, що відбували покарання.

ДОДАТКИ

Додаток А ПРИКЛАД ЗАЯВИ НА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Завідувачу кафедри
психології та соціальної роботи
ХІСТ Університету «Україна»

_____ студента _____ курсу _____ групи

_____ (ПІП)

ЗАЯВА

Прошу Вас затвердити мені тему курсової роботи з навчальної дисципліни «_____» у наступному формулюванні «_____».

Науковим керівником призначити _____.
(ПІП)

Дата

Підпис

Додаток Б

**ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША КУРСОВОЇ
РОБОТИ**

**Міністерство освіти і науки України
ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку
людини «Україна»
Хмельницький інститут соціальних технологій**

Кафедра психології та соціальної роботи

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни « _____ »
на тему « _____ »

Виконав:

студент ____ курсу групи _____
_____ форми навчання

(ПІБ)

Науковий керівник:

(науковий ступінь, вчене звання)
кафедри психології та соціальної
роботи

(ПІБ)

Хмельницький -202__

Додаток В
Приклад оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
 РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА МОЛОДІ	
1.1. Історія становлення та розвитку поглядів на батьківство в Україні.....	5
1.2. Сутність та зміст формування відповідального батьківства молоді в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.....	9
1.3. Соціально-психологічний портрет молоді із відповідальним батьківством.....	13
Висновки до розділу 1.....	15
 РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА МОЛОДІ	
2.1. Загальна характеристика технології формування відповідального батьківства молоді.....	16
2.2. Форми та методи формування відповідального батьківства молоді в діяльність центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.....	20
2.3. Методичні рекомендації щодо формування відповідального батьківства молоді.....	25
Висновки до розділу 2.....	26
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30
ДОДАТКИ	33

Додаток Г

Приклад оформлення вступу курсової роботи

ВСТУП

Актуальність дослідження Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується трансформацією всіх сфер суспільного життя, що знаходить відображення у функціонуванні сім'ї як соціального інституту.

Аналіз літератури останніх років дозволили визначити сумну тенденцію, яка відображає деформацію соціальних і моральних цінностей у свідомості молоді щодо шлюбу і створення сім'ї. З одного боку, сучасна молодь досить рано починає статеве життя, а з іншого, виявляється психологічно не готовою до створення сім'ї та відповідального батьківства. Так, у 2020 році на 21,3% спостерігалось зменшення кількості шлюбів, порівняно з 2018 р. Із шлюбів, укладених у 2018 році, прийшлося 83% розлучень, зареєстрованих в цьому ж році. У 55,2% сімей, які розпалися у 2020 році залишилися неповнолітні діти.

Проблема підготовки молоді до батьківства знаходиться у полі зору науковців різних галузей. Зміст, форми, методи, умови та проблеми підготовки молоді та молодої сім'ї до сімейного життя розкриваються у дослідженнях А. Алексеєнко, Т. Говорун, І. Кона, І. Трубавіної та ін.

Аналіз наукової літератури щодо питання формування психолого-педагогічних аспектів батьківства у молоді показав, що, з одного боку, існує велика кількість наукових досліджень щодо змісту, форм, методів підготовки до батьківства, до усвідомленого виконання батьківських ролей учнівської, студентської молоді, молодої сім'ї тощо, а з іншого, залишаються недостатньо розробленими в науковій літературі питання щодо розуміння відповідальності, обов'язків пов'язаних з батьківством; формування відповідального ставлення та готовності до материнства, батьківства у молоді.

Беручи це до уваги, ми обрали тему нашої курсової роботи: **«Формування відповідального батьківства молоді в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді».**

Об'єкт дослідження – діяльність центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з формування відповідального батьківства молоді.

Предмет дослідження – технологія формування відповідального батьківства молоді в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Мета дослідження: дослідити теоретичні засади формування відповідального батьківства молоді, розкрити технологію формування

відповідального батьківства молоді в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Відповідно до мети дослідження було визначено такі **завдання**:

1. Здійснити історичний аналіз становлення та розвитку поглядів на батьківство в Україні в існуючій педагогічній, історико-філософській, психологічній, соціально-педагогічній, правовій, соціологічній, літературі.

2. Визначити сутність та зміст формування відповідального батьківства молоді в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

3. Визначити соціально-психологічний портрет молоді із відповідальним батьківством.

4. Надати загальну характеристику технології формування відповідального батьківства молоді.

5. Дослідити форми та методи формування відповідального батьківства молоді в діяльність центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

6. Надати методичні рекомендації щодо формування відповідального батьківства молоді.

На різних етапах наукового пошуку були використані такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз наукової літератури для з'ясування змісту базових понять дослідження; систематизація, типологізація, порівняння, класифікація, узагальнення для обґрунтування сутності та особливостей відповідального батьківства молоді та технології його формування; *емпіричні* – діагностичні (анкетування, тестування, бесіди) для вивчення стану досліджуваної проблеми та визначення ефективності існуючої технології.

Теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що уточнено зміст поняття «відповідальне батьківство молоді» та обґрунтовано технологію його формування як науково-організаційної складової діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Практичне значення: результати нашої дослідницької роботи можуть бути використані в процесі підготовки майбутніх соціальних працівників, у практиці соціальної роботи фахівців центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Структура роботи. Курсова робота загальним об'ємом 35 сторінок (26 сторінок основного тексту) складається зі вступу, двох розділів, висновків, 7 додатків, списку використаних джерел, який налічує 37 найменувань.

Додаток Д
Приклад оформлення основної частини курсової роботи

РОЗДІЛ І.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА МОЛОДІ

1.1. Історія становлення та розвитку поглядів на батьківство в Україні

4-5 сторінок тексту за структурою: вступ, основна частина, висновки

1.2. Сутність та зміст формування відповідального батьківства молоді в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді

4-5 сторінок тексту за структурою: вступ, основна частин, висновки

1.3. Соціально-психологічний портрет молоді із відповідальним батьківством

4-5 сторінок тексту за структурою: вступ, основна частина, висновки

Висновки до розділу 1

1-2 сторінок тексту за завданнями до 1 розділу курсової роботи

Додаток Е

Приклад оформлення висновків курсової роботи

ВИСНОВКИ

Проведене нами дослідження дозволяє сформулювати основні висновки:

1. Історико-педагогічне узагальнення наукових праць учених щодо батьківства, виховання дитини в сім'ї свідчить, що в українській традиції батьківство розкривалось через особистості батька/матері; умови, методи виховання дитини в сім'ї.

2. Уточнено, що формування відповідального батьківства у молоді зумовлено дією різноманітних чинників та характеризується, як цілеспрямована системна діяльність, яка передбачає створення технології, яка сприяє удосконаленню особистісної позиції щодо батьківства у молоді.

3. На основі аналізу соціологічної, психологічної та педагогічної літератури визначено, що формування відповідального батьківства у молоді є одним із напрямів соціальної роботи щодо попередження виникнення сімейного неблагополуччя, девіантного материнства, раннього соціального сирітства; свідчить про запит держави щодо відповідального виконання батьківських обов'язків громадянами України.

4. Аналіз ідеального портрету молоді з високим рівнем сформованості відповідального батьківства показав, що це молоді люди, які: 1) обізнані про права дітей, права та обов'язки батьків, наслідки невиконання батьківських обов'язків; про закони, які регулюють дитячо-батьківські відносини; про основи вікового розвитку дітей до трьох років; про форми та методи виховання, забезпечення потреб дитини; традицій сімейного виховання та національного виховання; про уявлення себе в батьківській ролі та про те, як бути батьками, якими якостями та характеристиками потрібно володіти; усвідомлюють ці знання; 2) у ставленні до батьківства переважають позитивні емоції та почуття; спрямовані на цінності «батьківство», «сім'я», «діти»; подружжя мають чітко сформовані репродуктивні установки, стійке бажання стати батьком / матір'ю, прагнення до самовдосконалення власних знань та вмінь у батьківстві; прояв поваги та турботи до оточуючих членів сім'ї; 3) володіють вміннями: взаємодії з

позиції демократичного стилю із членами своєї сім'ї, конструктивного поводження в конфліктних ситуаціях; керування емоційним станом; прогнозування наслідків своїх дій; реалізації відповідальної поведінки (уміння прогнозувати наслідки дій, самоконтроль).

5. Аналіз відповідального батьківства та досліджень з формування усвідомленого батьківства тощо, дозволив виділити напрями формування, зміст яких відповідає сутнісним та структурним характеристикам відповідального батьківства. Соціальна робота з його формування передбачала: 1) морально-правове виховання (включає формування цінностей сім'ї, батьківства, набуття знань про закони, в яких містяться права, обов'язки батьків по відношенню до своїх дітей, а також права дітей і їх дотримання з боку дорослих), 2) розвиток репродуктивних установок, 3) психолого-педагогічна підготовка молоді (передбачає отримання знань, зокрема про методи, стилі виховання, батьківські почуття, вікові особливості розвитку дитини та ін., умінь, навичок виконання своєї батьківської ролі).

6. Розроблено методичні рекомендації щодо формування відповідального батьківства, метою яких є прийняття цінності батьківства через мотивацію до удосконалення знань та вмінь, засвоєння системи знань, формування позицій щодо відповідального батьківства та опанування відповідними вміннями на основі глибоких знань.

Курсова робота не вичерпує всіх питань формування усвідомленого батьківства. У подальших дослідженнях слід зосередити увагу на дослідженні та розробці профілактики девіантного материнства та батьківства.

Додаток Ж

Приклади Оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел курсової роботи з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автори	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автори	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири і більше авторів	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укראгропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроекол. ун-т. Житомир : Поліся, 2015. 648 с.
Без автора	Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. Київ : Грані-Т, 2007. 119 с. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. Київ : Грамота, 2007. 638 с.

<p>Багатотомні видання</p>	<p>Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36.</p> <p>Инфузории. Вып. 1. Суктории (Ciliophora, Suctorea) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 сКПП», 2006. – 125 с.</p>
<p>Автор і перекладач</p>	<p>Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем С. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.</p>
<p>Автореферати дисертацій</p>	<p>Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p>
<p>Дисертації</p>	<p>Жерноклеєв О. С. Національні секції австрійської соціал-демократії в Галичині й на Буковині (1890–1918 рр.) : дис. ... доктора іст. наук : 07.00.02 / Жерноклеєв Олег Станіславович. Чернівці, 2007. 476 с.</p>
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<p>Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2019. 96 с.</p> <p>або Конституція України: прийнята від 28 червня 1996 року. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 03.09.2019 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80. (дата звернення: 16.10.2019).</p> <p>Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. Голос України. 2018. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p>
<p>Архівні документи</p>	<p>Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p>

Патенти	Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. – [Чинний від 2006-01-01]. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 231 с. – (Національний стандарт України).
Каталоги	Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні показники	Микола Лукаш : біобібліогр. показч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: книги	Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. Харків, 2013. С. 205–212. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук-

	<p>практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<p>Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p>
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<p>Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>

Навчальне видання

Укладачі: **Островська** Наталія Олександрівна,
Клик Світлана Едуардівна,
Корабльова Олена Олександрівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ,
НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ**

*(для студентів спеціальності: 231 «Соціальна робота»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)*

Формат 60x84/16. Ум.-друк. арк. 2,6
Наклад 50 прим. Зам. №

Видавець і виготовлювач ТОВ «Галком»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс (044) 424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraina.vdk@email.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4538 від 17.05.2013.